

modus musiikki

Sonaatti nro 1
harmonikalle
(1984/89)

Sonaatti nro 2
harmonikalle
"Mustat linnut"
(1990)

Kalevi Aho

Sonata for accordion
no. 1
(1984/89)

Sonata for accordion
no. 2
"Black Birds"
(1990)

K a l e v i A h o

Sonaatti n:o 1 harmonikalle
(1984/89)

I Preludi ja passacaglia
II Preludi ja fuuga

Sonata for accordion no. 1
(1984/89)

I Prelude and Passacaglia
II Prelude and Fugue

Sonaatti n:o 2 harmonikalle
"Mustat linnut"
(1990)

I Valkeuden linnut
II Yön linnut
III Oudot linnut
IV Autiuden linnut
V Mustat linnut

Sonata for accordion no. 2
"Black birds"
(1990)

I Birds of light
II Birds of the night
III Strange birds
IV Birds of desolation
V Black birds

Kalevi Aho

Keskeisiin suomalaisiin nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho (s. 1949) opiskeli sävellystä Sibelius-akatemiassa Einojuhani Rautavaaran johdolla 1968-71 ja jatkoi opintojaan Länsi-Berliinissä Boris Blacherin oppilaana 1971-72. Vuosina 1974-88 hän toimi Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksen lehtorina ja 1988-1993 Sibelius-akatemian sävellyksen professorina. Suomen valtion myöntämä 15-vuotinen säveltaideapuraha mahdollisti hänen siirtymisensä vapaaksi taiteilijaksi syksyllä 1993.

Ahon tähänastiseen tuotantoon kuuluu kaksi oopperaa, kymmenen sinfoniaa, kolme konserttoa (viululle, sellolle ja pianolle), kaksi kamarisinfoniaa jousille ja runsaasti muuta kamari-, vokaali- ja orkesterimusiikkia sekä orkesteri- ja kamarimusiikkisovituksia muiden säveltäjien teoksista. Lisäksi hän on tullut tunnetuksi musiikkiesseistinä – Aho on julkaissut itse kuusi kirjaa ja toimittanut useita muita.

Lahten kaupunginorkesteri on nimennyt Kalevi Ahon nimikkosäveltäjäkseen – Aho on kirjoittanut orkesterille sinfoniat nro 8 (1993), 9 (1994) ja 10 (1996). Orkesteri on esittänyt ja levyttänyt hänen muutakin tuotantoaan. Orkesterimusiikissaan Aho on pyrkinyt rakenteiden tiiviyyteen ja virtuoosiseen, konsertoivaan instrumenttien käsittelyyn. Kolmessa sinfoniassa on mukana sooloinstrumentti – 3. sinfonian soolosoittimena on viulu, 8. sinfoniaan sisältyy konsertoiva urkuosuus ja 9. sinfoniaan solistinen pasuunaosuus.

Kamari- ja soolosoitinmusiikissaan Aho on halunnut luoda uutta ohjelmistoa etenkin ”harvinaisille” kamarimusiikki-instrumenteille, kuten harmonikalle (kaksi harmonikkasonaattia), oboelle (kvintetto oboelle ja jousikvartetille, kvintetto huilulle, oboelle ja jousitriolle sekä oboesonaatti) tai fagotille (kvintetto fagotille ja jousikvartetille, kvintetto alttosaksofonille, fagotille, alttoviululle, sellolle ja kontrabassolle).

Kalevi Aho

One of the leading Finnish composers of today, Kalevi Aho (b. 1949) studied composition with Einojuhani Rautavaara at the Sibelius Academy 1968-71 before continuing as a pupil of Boris Blacher in West Berlin in 1971-72. He was a lecturer in musicology at the University of Helsinki 1974-88 and professor of composition at the Sibelius Academy 1988-93. In autumn 1993 a 15-year grant from the Finnish government allowed him to devote his time entirely to composition.

Aho has so far composed two operas, ten symphonies, three concertos (for violin, cello and piano), two chamber symphonies for strings, a wealth of other chamber, vocal and orchestral music, and orchestral and small ensemble arrangements of works by other composers. He has also made a name for himself as a writer on music, having published six books of his own and edited a number of others.

The Lahti Symphony Orchestra has adopted Kalevi Aho as its composer-in-residence – his symphonies no. 8 (1993), 9 (1994) and 10 (1996) were written for this orchestra, which has also performed and recorded other works by him. In his orchestral music Aho has aimed at structural conciseness and the virtuosic, concerto-like handling of his instruments. Three of the symphonies feature a solo instrument – a violin in the third, an organ in the eighth and a trombone in the ninth.

In his chamber works and music for solo instruments Aho has set out to provide new repertoire for "less common" chamber music instruments in particular: the accordion (two accordion sonatas), the oboe (a quintet for oboe and string quartet, a quintet for flute, oboe and string trio and an oboe sonata), and for the bassoon (a quintet for bassoon and string quartet, a quintet for alto saxophone, bassoon, viola, cello and double bass).

Sonaatti n:o 1 harmonikalle (1984/89)

I Preludi (Molto rubato) ja passacaglia
II Preludi (Leggiero) ja fuuga
(Andante – Più mosso – Leggiero)

1. harmonikkasonaattini syntyi vuonna 1984 harmonikkataiteilija Matti Rantasen aloitteesta. Eri syistä sonaatti jäi tuolloin kuitenkin esittämättä. Kun sitten harmonikkataiteilija Marjut Tynkkynen ryhtyi harjoittamaan teosta muokkasin sen vuonna 1989 lopulliseen muotoonsa. Tynkkynen kantoesitti sonaatin Kuhmon kamarimusiikkijuhlilla 29.7.1989.

Ensimmäistä sonaattia säveltäessäni tavoitteeni oli laajentaa harmonikan teknisiä ja ilmaisullisia mahdollisuuksia äärimmillen ja luoda tälle instrumentille jotain yhtä huikean virtuoosista kuin ovat Lisztin virtuoosisimmat pianokappaleet pianolle. Teos vaatii esittäjältä siten poikkeuksellista teknistä taituruutta ja suurten muotojen hahmottamiskykyä. Sonaatti on sävelletty melodiabassoharmonikalle, jossa on näppäinsormio – tämä nerokas sormiosysteemi mahdollistaa hyvin laaja-alaiset otteet ja sellaiset sävelkulut, joita ei voi toteuttaa millään muulla instrumentilla.

Näppäinsormio innoitti minut koettelemaan myös harmonikan polyfonisten mahdollisuuksien rajoja. Ensimmäiseen osaan sisältyy laaja passacaglia ja toiseen osaan kolmoisfuuga. Kumpikin osa tihenee lopulta niin monimutkaiseksi kudokseksi, että ne synnyttävät vaikutelman eräänlaisesta ”superpolyfoniasta”. Teoksen nousuja ei rakenneta pelkästään äänenvoimakkuutta lisäämällä, vaan ratkaisevampaa on musiikillisten struktuurien tiheneminen ja harmonian muuttuminen samalla jännitteisemmäksi.

Osat alkavat improvisatorisella preludilla ja ne myös päättyvät rakenteellisesti vapaammalla koodalla. Ensimmäisen osan alulle ovat ominaisia monet tempovaihdokset ja kadenssimaiset viruoosikulut. Toisen osan aloittavaa preludia hallitsevat huikeat, hyvin laajalla alueella liikkuvat oktaavi-intervallikuviot, jotka välillä pysähtyvät sävelrepetitioihin ja massiivisiin klustereihin.

Musiikillisena perusmateriaalina kummassakin osassa on sama, vapaasti käytetty 12-sävelrivi.

Sonata for accordion no. 1 (1984/89)

*I Prelude (Molto rubato) and Passacaglia
II Prelude (Leggiero) and Fugue
(Andante – Più mosso – Leggiero)*

I wrote my first accordion sonata in 1984 at the suggestion of Matti Rantanen, himself an accordion player. For various reasons it was not, however, performed. Then in 1989 it caught the attention of another accordion player, Marjut Tynkkynen, and I decided to revise it. The sonata was first performed by her at the Kuhmo Chamber Music Festival on July 29, 1989.

My purpose in composing this sonata was to stretch the technical and expressive limits of the accordion as far as they would go, and to provide the instrument with a work on a par with the most brilliant piano pieces by Liszt in terms of virtuosity. It therefore demands of the performer a phenomenal technique and an ability to recognise large overall forms. The sonata was composed for a free bass accordion with studs – an ingenious manual system that allows extremely wide spans and figures that cannot be obtained on any other instrument.

The stud manual also inspired me to test the polyphonic limits of the accordion. The first movement contains a broad passacaglia and the second a triple fugue. Towards the end both movements become so complex in texture that they create the impression of a sort of ”superpolyphony”. The climaxes are not achieved merely by increasing the volume; more important in this respect are the thickening of the musical structures and the addition of harmonic tension.

The movements begin with an improvisatory prelude and they also end with a coda of relatively free construction. The beginning of the first movement is marked by numerous tempo changes and displays of skill in the nature of a cadenza. The prelude introducing the second movement is dominated by enormous octave interval motifs covering a vast area that pause from time to time on repeated notes and massive clusters.

The basic musical material is the same in both movements: a liberally applied 12-tone row.

Dedicated to Marjut Tynkkynen

SONAATTI HARMONIKALLE

SONATE FÜR AKKORDEON

I

Kalevi Aho

Molto rubato (♩=56-60)
accel.

♩ = 92

poco rit.

ff *ad libitum* *ff*

B.B.

Meno mosso *accel.* *Piu mosso*

Tempo I *accel.* *rit.*

ad libitum *ff*

B.B.

f *poco rit.* *p leggiero*

B.B.

mf *cresc.* *poco rit.*

ff *accel.* *rit.* *accel.* *rit.*

MUSTAT LINNUT

Sonaatti n:o 2 harmonikalle

SONATE NR 2 FÜR AKKORDEON

I Valkeuden linnut

(♩ = 72) (Molto rubato)

Kalevi Aho

pp *f* pp *f* pp *ppp*

ff *pp* *f* *pp* *f* pp *pp* *f* *p* *pp*

pp *f* *pp* *mf* *p*

pp *p* *f* *pp* *ppp*

Nuottinus ilmoittaa hallitsevan soivan sävelkorkeuden.

1) ♩ = ♩ ; ♩ = ♩ ; ○ = ○
 · · = · · ; · · = · ·